

Admir Hadžikadunić¹, Amina Borovina¹, Jasmin Ahić¹, Kata Sjenak², Fuad Purišević¹, Rijad Novaković¹

¹Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu

²Vrhovni sud Federacije BiH

²Nastavnički fakultet Univerziteta Džemal Bijedić u Mostaru

ULOGA LOKALNE ZAJEDNICE U STVARANJU SIGURNIH PROSTORA ZA IGRU DJECE I MLADIH

Sažetak

U ovom radu želimo ukazati na važnost i ulogu lokalne zajednice, kada je u pitanju sigurnost djece i mladih na prostorima za igru i rekreaciju. Problem ovog rada je iznalaženje rješenja u stvaranju sigurnih zona za igranje djece i mladih, kroz organizirane sportske aktivnosti i rekreaciju. Predmetom ovog rada je utjecaj lokalne zajednice, lokalnih dužnosnika i roditelja, na omogućavanju zajedničke dobrobiti za djecu i mlade ljude, kroz stvaranje, projektiranje sigurnih prostora za društvenu interakciju. Rezultati dosadašnjih istraživanja su pokazali kako bh. društvo još uvijek nije adekvatno spremno za kreiranje sigurnih prostora za djecu i mlade te da se nerijetko dešavaju različiti oblici nasilja za što je potrebno hitno uključivanje lokalne zajednice u rješavanje ovog problema. Agencija za nadzor nad tržištem BiH ukazala je na nesigurnost dječjih igrališta. Na ispitanom uzorku od 115 dječjih igrališta koji su radili 2014. godine, rezultati su pokazali kako je njih čak 103 neispravna i ne ispunjavaju sigurnosne zahtjeve. Za potrebe ovog rada koristili smo metode ankete, intervjua, analize sadržaja, deskripcije i kompilacije. Ovim istraživanjem sm došli do podataka da lokalne zajednice imaju veliku ulogu u kreiranju sigurnih prostora za igru djece i mladih, te da opremanje i upravljanje dječjim i sportskim igralištima, organiziranje sportsko rekreativnih aktivnosti u lokalnim zajednicama, doprinosi zdravijem razvoju djece i mladih i obezbjeđuje njihovu sigurnost.

Ključne riječi: lokalna zajednica, sigurni prostori, strategija razvoja, rekreacija djece i mladih

THE ROLE OF LOCAL COMMUNITY IN THE CREATION OF SAFE PLACES TO PLAY FOR CHILDREN AND YOUNG PEOPLE”

Summary

The role of local community in the creation of safe places to play for children and young people” indicates the importance of the role and the significance of the local community, when it comes to the safety of children and young people in the playgrounds. The problem of our research is to find solutions for creation of safe places for playing children and young people through organized sports and recreation. The subject of this paper is the influence of the local community, local officials and parents, to enable the common welfare for children and young people, through the creation and design of safe places for social interaction. The results showed that society of BiH is still not adequately ready to create safe places for children and young people and that often occur various forms of violence which requires immediate involvement of local community in solving this problem. The Agency for Market Surveillance B&H indicated the uncertainty of children's playgrounds . On the

sample of 115 children's playgrounds that have worked in 2014 , the results showed as many as 103 defective and do not meet safety requirements . For this papaer, we mainly used methods of surveys, interviews, content analysis, description and compilation. In the conclusion of our work we indicated the necessity of adopting of the CEN (European Committee for Standardization) aimed to improve safety of children during their games. Our research has shown that local community has an important role in the creation of safe places to play, for children and young people, and that equipment and management of children's and sports grounds, and organizing sports and recreational activities in the local community contributes to the healthier development of children and young people and ensure their safety.

Key words: local community, safe places, strategy development, recreation for children and young people

UVOD

Sigurni prostori za igru su dječja igrališta, parkovi, uređene zelene površine prilagođene potrebama kako djece tako i mladih. To su prostori za igru, zabavu i razonodu. Prostori koji bi prvenstveno trebali biti sigurni, prostori koji bi trebali biti prilagođeni za sigurnu igru i bezbrižnost djece, prostori koji bi podrazumijevali i zelene površine bez otpadaka i opasnih predmeta, koji se nerijetko nalaze na istim. Poznato nam je da se u parkovima, kao i igralištima, često pronalaze neprimjereni predmeti kao što su razbijene boce alkoholnih pića, šprice, igle, opušci cigareta i drugi predmeti koji predstavljaju opasnost za djecu, koja kroz igru na takvim prostorima dolaze u direktnu opasnost da podlegnu mnogim ozljedama i oboljenjima. svjedoci smo velikog broja zapuštenih igrališta s opasnim i neodrživim spravama. U istraživanju sigurnosti nad 66 dječjih igrališta u Kantonu Sarajevo, a koje je sproveda Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine, utvrđeno je da nijedno od navedenih dječjih igralište nije sigurno. Stanje dječjih igrališta je blago rečeno loše, te su evidentni mnogobrojni nedostaci na igralištima i spravama za igru, a koji na dnevnoj bazi uzrokuju veliki broj povreda kod djece i mladih. Alarmantan je podatak koji kaže, da je veliki broj igrališta u našoj državi neadekvatan i nesiguran za korištenje, a jedan od glavnih razloga za takvo stanje je nedefinirana zakonska regulativa. Mali je broj lokalnih zajednica koje su planirale novčana sredstva za hitne intervencije i popravke sportskih igrališta nad kojima imaju nadležnost. Još uvijek ne postoji zakonska regulativa, koja definira ko će imati jurisdikciju nad upravljanjem i održavanjem dječjih igrališta u lokalnim zajednicama. Za njegovo donošenje neophodna su usaglašavanja općinskih komisija, kako bi se donijele kvalitetne uredbe o nadležnosti nad upravljanjem i održavanjem igrališta i malih sportskih terena i kako bi se riješila ova ozbiljna problematika. Ovdje se ističe na važnosti kao i velikim ovlastima lokalnih zajednica - općina, koje imaju veliku ulogu, ali i odgovornost u predmetnoj problematici. Lokalne zajednice u Bosni i Hercegovini će u budućnosti morati odgovoriti na rastuće potrebe sve većeg broja mladih. Tu će veoma važnu ulogu igrati izdvajanje novčanih sredstva, koja će biti namijenjena kreiranju sigurnih prostora za mlade kao i donošenje posebnih uredbi koje bi regulirale ovu problematiku na sistematski način. I pored toga što postoji mnoštvo primjera aktivnog uključivanja lokalne zajednice u kreiranju sigurnih prostora za mlade, još uvijek se sve svodi na pojedinačne slučajeve, inicijative, dok planskog i organizovanog poduhvata na širem planu još uvijek nema. Da bi gradske/općinske vlasti odgovorile na rastuće zahtjeve i potrebe djece, trebaju u svojim programima učiniti djecu i dječija pitanja vidljivim, jasno izdvojiti sredstva namijenjena djeci, razviti programe prilagođene djeci, pratiti provođenje strategija i planova za djecu i svakako čuti i glas djece. Prije svega, to je zakonska obaveza koja je nastala potpisivanjem i ratificiranjem Konvencije o pravima djeteta (CRC) od strane države Bosne i Hercegovine“. Postmodernno okruženje stavlja djecu i mlade pred brojne izazove. Mladi tragaju za zadovoljavanjem svojih potreba i interesa. Vannastavne

aktivnosti imaju izuzetno veliku ulogu u poticanju i razvoju kreativnosti mladih. Mladima se mora omogućiti prostor koji će biti osiguran za njihov boravak i to se mora regulirati posebnim pravilnicima na lokalnom nivou. Uz porodicu važnu ulogu i odgovornost u organiziranju slobodnog vremena za djecu i mlade ima i lokalna zajednica. Kolika je važnost organiziranja slobodnog vremena u lokalnoj zajednici upozoravaju mnogi istraživači, te naglašavaju da djeci i mladima treba ponuditi atraktivne sadržaje koji su u skladu s njihovim potrebama i u “kojima se oni mogu potvrditi i osjećati se vrijedno”. Kako bi na najbolji mogući način došlo do osnaživanja, povezivanja te zajedničkog angažmana mladih osoba, veliki dio lokalnih zajednica u našoj državi kreiralo je strategije koje imaju za cilj jačanje saradnje i međusobnog povjerenja između mladih i organa uprave. Kroz ove strategije željelo se doći do razvoja društvenog angažmana mladih, promoviranje aktivizma, uspostavljanje društvene kohezije i kulture, omogućavanje mladima da pokažu svoju kreativnost i inovativnost, kreiranje prostora za mlade gdje će oni realizirati svoje aktivnosti te opći razvoj lokalne zajednice kroz aktivizam i volonterizam. „Prema Konvenciji o pravima djeteta (2007), dijete ima pravo na odmor i slobodno vrijeme, na igru i razonodu primjerenu njegovoj dobi kao i na slobodno učestvovanje u kulturnom životu i umjetnosti.“ Kako bi se obezbijedili sigurni prostori za igru i rekreaciju za djecu i mlade pored lokalne zajednice, posebnu ulogu igraju nastavnici i posebno obučeni treneri koji im pomažu da izraze svoje mišljenje te učestvuju u razvoju svojih zajednica. Sportska rekreacija čini značajan dio slobodnog vremena savremenog čovjeka. Slobodnom voljom, ona predstavlja nezaobilasni sadržaj kvalitetnog života sve većeg broja osoba. Kako igra najčešće podrazumijeva psihofizički angažman to je i njena prisutnost u programima sportske rekreacije logična.¹ Veoma važno je spomenuti i važnost igre kod djece i mladih. Najbolje ćemo je opisati kroz Cailloisovu teoriju koji je za nju kazao kako je sredstvo bijega od svakodnevnog života. Igru definira s ovim obilježjima: sloboda, izdvojenost, neizvjesnost, neproduktivnost, propisanost, fiktivnost, svjesnost i zadovoljstvo. Također, veliki je značaj odgojne uloge igre. Za uspjeh u igri potrebne su odlike bez kojih nema ni uspjeha u životu, a to su da čovjek bude jake volje, odvažan, častan, da poštuje pravila, da bude zdrav duhom, ali i tijelom, razborit ne samo u mislima, na riječima, nego i u djelu, sposoban za rad i stalno napredovanje i konačno, čovjek koji želi dobro ne samo sebi nego i drugima.² Kada je u pitanju igra u osnovnim i srednjim školama, za njih vlada veliki interes učenika. Igra predstavlja najveći stepen dječijeg razvitka. Oslanjanje igara na utilitarne oblike kretanja (hodanje, trčanje, skakanje, bacanje) omogućuje da se igrom pozitivno utiče na aparat za kretanje, disanje, rad srca živčani sistem i druge organe. Igre vrlo pozitivno utiču i na psihični razvoj učenika. Pomažu formiranju i razvoju pažnje, pamćenja, mašte, kompenziraju različitih fizičkih smetnji i nedostataka. Naime, sloboda i „neograničenost“ pokreta, atmosfera u zajednici s drugima, pozitivno utiče ne samo na rasterećenje živčanih napetosti, već i na poboljšanje pojedinih psihičkih funkcija, posebno kod učenika kod kojih su slabije razvijene.³

METODE RADA

Rezultati ovog istraživanja će poslužiti za izvođenje relevantnih zaključaka, prijedloga mjera i aktivnosti na podizanju i kvalitetnom pristupu kada je u pitanju uloga lokalne zajednice u kreiranju sigurnih prostora za igru. Cilj ovoga istraživanja se odnosi na dokazivanje važnosti stvaranja sigurnih područja za organizirane sportsko-rekreativne aktivnosti za djecu i mlade kao i obezbjeđivanje “bezbjednih zona za igru” na igralištima ili prostorima rezerviranim za rekreativne aktivnosti.

¹ Andriješević, Mirna, Slobodno vrijeme i igra – zbornik radova, Zagreb, 2000., str. 9.

² Ibid, str. 39-40.

³ Ibid, str. 89.

Također, cilj se odnosi i na određivanje nadležnosti prilikom gradnje, opremanja i nadzora nad dječijim igralištima, otvaranje prostora za produženi boravak učenika, uređenje slobodnih zelenih površina za igru, zabavu i razonodu djece i mladih. Osnovno polazište za ovo istraživanje je definisana kao osnovna hipoteza koja glasi „Lokalne zajednice imaju veliku ulogu u kreiranju sigurnih prostora za igru djece i mladih“. Opremanje i upravljanje dječijim i sportskim igralištima, organiziranje sportsko rekreativnih aktivnosti u lokalnim zajednicama, doprinosi zdravijem razvoju djece i mladih i obezbjeđuje njihovu sigurnost. Pored osnovne hipoteze dredili smo i posebne hioteze koje glase: „Loše održavanje sprava na igralištima uzrokuje teže i lakše ozljede djece i mladih“; „Nedefinirana nadležnost inspeksijskih službi, uzrokuje visoki rizik boravka djece na igralištima kao i nepostojanje evidencije prostora za igru“; „Neophodno je donošenje strateškog dokumenta, Uredbe koja treba da jasno definiira ko će da upravlja i održava dječija igrališta i male sportske terene u lokalnim zajednicama; „Dječija igrališta je potrebno opremiti iz sredstava nacionalnih i međunarodnih fondova, uvođenje nadzora sigurnosti na spravama te ugledanje na evropsku praksu kada je u pitanju sigurnost na sportsko-rekreativnim terenima; „Javne ustanove odgovorne su za stvaranje i razvijanje sigurnih prostora za igru djece i mladih i posjeduju jasno definirane ciljeve za razvoj sigurnih prostora za igru; „Sportsko-rekreativne aktivnosti koje imaju podršku lokalne zajednice, mogu osigurati trajnu sigurnost za djecu i mlade“. U skladu sa postavljenim ciljem i hipotezama ovog istraživanja, koristili smo se sljedećim metodama: metoda upitnika, ankete i intervju, metoda analize sadržaja, empirijsko-neeksperimentalna metoda (servej- metod), induktivna metoda, metoda deskripcije, metoda kompilacije, komparativna metoda, analiza sadržaja, metoda deskripcije i kompilacije kako bi se definisali osnovni trendovi lokalne zajednice u stvaranju sigurnih prostora za igru djece i mladih. Metoda sinteze i induktivna metoda bila je upotrebljena u teorijskom i empirijskom dijelu, ali i u zaključnim razmatranjima. Kroz korištenje komparativne metode predstavljena su praćenja i poređenja. U istraživačkom dijelu rada koristili smo statističku analiza. Kroz ovu analizu donosili smo zaključna razmatranja.

Uzorak ispitanika

Osnovni skup uzorka ispitanika za potrebe ovoga istraživanja su stanovnici općine Novo Sarajevo, njih ukupno 100, nad kojima je sprovedena anketa u vremenskom periodu određenim ovim istraživanjem odnosno od 20.-29. februara 2016. godine. U skladu sa nomenklaturom osnovnog skupa i metodologijom istraživanja, uzorak je stratifikovan na stanovnike na područje općine Novo Sarajevo (metodom slučajnog uzorka izabrali smo stratifikovani uzorak od 100 građana). U toku našeg istraživanja ispitanike smo podijeli po osnovu: spola, godina starosti, ponašanja u skladu sa odnosom lokalne zajednice naspram kreiranja sigurnih prostora, obrazovanju i općoj građanskoj odgovornosti.

Uzorak varijabli

Od ispitanika smo tražili mišljenje o tome koliko su oni zadovoljni postojećim stanjem i brojem sigurnih prostora, između ostalog i sportskih igrališta, za svoju djecu, koliko često se organizuju sportsko-rekreativne aktivnosti od strane vladinih i nevladinih institucija te koliko ona predstavljaju sigurne prostore za djecu i mlade. Definisane varijable za potrebe ovog istraživanja su 1. Organizirane sportsko rekreativne aktivnosti stvaraju „bezbjedne zone za igru“, kao što su igrališta ili prostori za rekreativne aktivnosti pod uslovom da postoji jasna Uredba koja treba definirati ko će upravljati i održavati dječija igrališta i male sportske terene u lokalnim zajednicama, 2. U kreiranju sigurnih prostora za igru djece i mladih, lokalna zajednica igra veliku ulogu, 3. Opremanje sportskih igrališta kao i uvođenje nadzora sigurnosti (jasna implementacija Uredbe koja definiira ko će upravljati i održavati dječija igrališta i male sportske terene) na terenu u velikoj mjeri smanjuju rizik od povreda

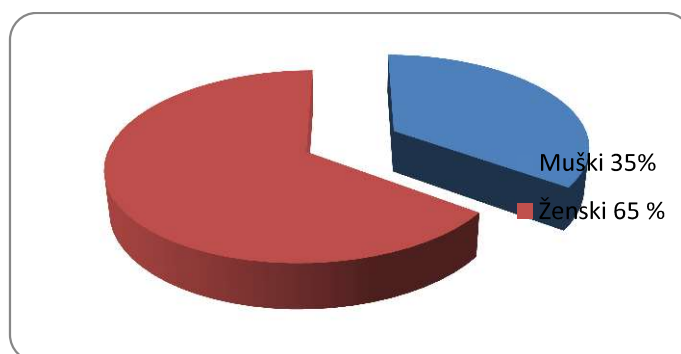
za mlade, 4. Loše održavanje sprava na igralištima, nedefinirana nadležnost inspekcijских službi, nepostojanje evidencije prostora za igru uzrokuje visoki rizik boravka djece na igralištima i uvođenje nadzora sigurnosti na spravama na sportskim površinama te ugledanje na evropsku praksu kada je u pitanju sigurnost na sportsko-rekreacionim terenima.

Metoda analize podataka

Dobijene rezultate smo analizirali kvalitativno i kvantitativno a nakon toga predstavili grafički i tabelarno. Rezultate smo obrazložili na osnovu stavova do kojih smo došli od strane ispitanika kao i podataka. Dobijeni rezultati analizirani su kroz prizmu izloženih polaznih teorijskih stavova, zakonske regulative kao i iskustava iz prakse. U svrhu dolaska do jasnih zapažanja koja bi se mogla porediti između različitih grupa ispitanika, u analizi smo dali prednost tumačenju ukupnih rezultata nad tumačenjem pojedinačnih tvrdnji.

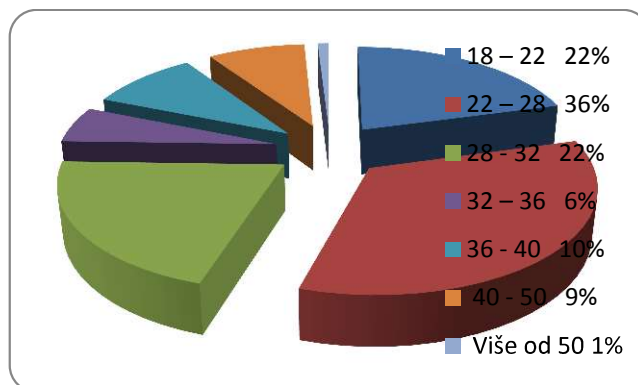
REZULTATI I DISKUSIJA

U toku našeg istraživanja među stanovnicima općine Novo Sarajevo broj ispitanika bio je 100. Trideset pet stanovnika bilo je muškog dok je njih 65 posto ženskog spola. Razlog za to se krije u činjenici da su ženski ispitanici najčešće bili sa svojom djecom na dječjim i sportskim igralištima, u blizini ili van prostora osnovnih i srednjih škola.

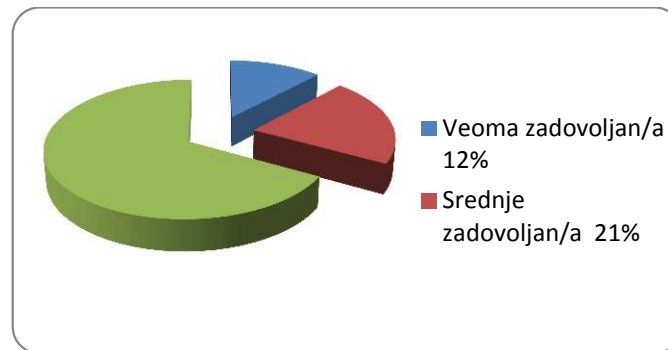
Grafikon br. 1: Identifikacija ispitanika u odnosu na spol

Prilikom identifikacije ispitanika u odnosu na godine starosti, evidentirali smo sedam grupa. Najviše je bilo ispitanika u dobi od 22 do 28 godina odnosno njih (36 posto), zatim grupa od 18 do 22 i od 28 do 32 sa po 22 posto. Najmanje je bilo pripadnika od 32 do 36 posto, od 40 do 50 i onih koji imaju više od 50 godina.

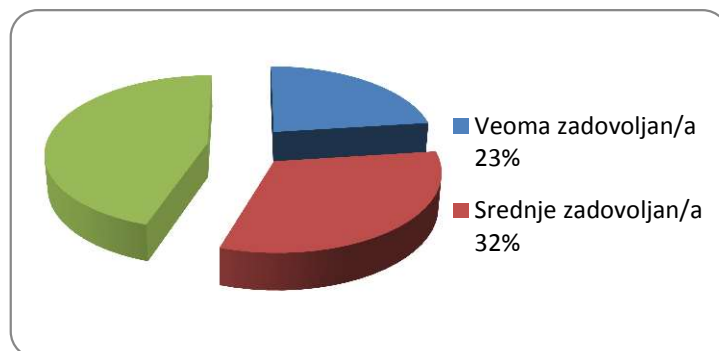
Grafikon br. 2: Identifikacija ispitanika u odnosu na godine starosti

Najveći broj naših ispitanika nije zadovoljno postojećim stanjem kao i brojem sigurnih prostora (sportskih igrališta) za svoju djecu na prostoru općine Novo Sarajevo, njih 67 posto. U istraživanju najmanje je bilo onih koji su bili srednje zadovoljni dok je samo dvanaest posto bilo ispitanika koji su veoma zadovoljni. Nezastupljenost dovoljnog broja dječjih i sportskih igrališta evidentan je i to su prepoznali i građani ove sarajevske gradske općine. Česta eskalacija sukoba među mladima, nepostojanje ispravnih sportskih sprava i mobilijara, video nadzora, odgrada kao i osoba zaduženih sa sigurnost na ovim prostorima, prepoznali su građani koji su se izjasnili kao nezadovoljni. Dječja i sportska igrališta trebaju dodatna novčana izdvajanja kako bi se stanje na njima popravilo.

Grafikon br. 3: Identifikacija ispitanika u odnosu na zadovoljstvo brojem sigurnih prostora

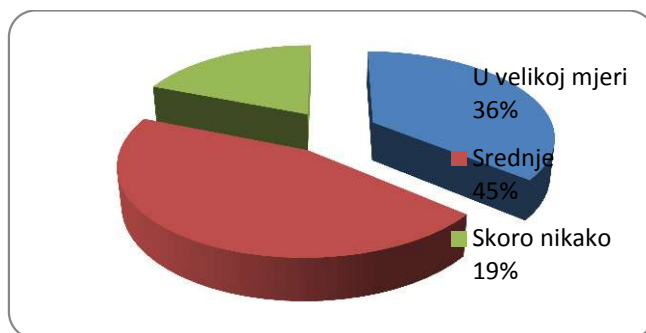
Najveći broj ispitanika na pitanje koliko su zadovoljni učestalošću organiziranja sportsko-rekreativnih aktivnosti u općini Novo Sarajevo se izjasnio da nisu zadovoljni, čak 45 posto. Nakon njih najviše je bilo onih koji su srednje zadovoljni, njih 32 posto dok je najmanje bilo ispitanika koji su kazali da su veoma zadovoljni, samo 23 posto. Ovo je i svojevrsni apel općinskim strukturama vlasti da se potrude da organiziraju više sportsko-rekreativnih aktivnosti na kojima će učešće uzeti učešće kako mlade tako i starije generacije.

Grafikon br. 4: Identifikacija ispitanika u odnosu na učestalost organiziranja sportsko-rekreativnih aktivnosti

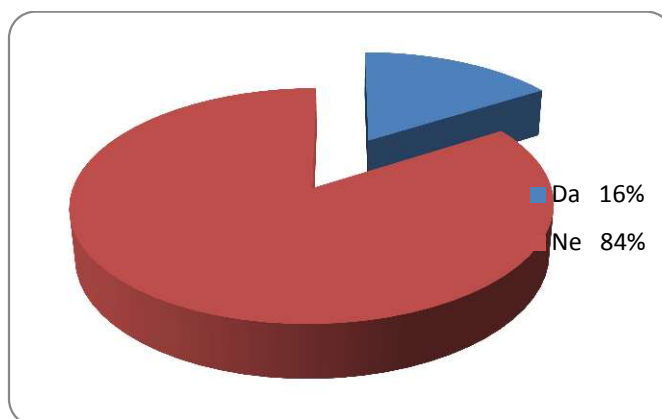
Kada je u pitanju stepen sigurnosti na prostorima za sportsko-rekreativne aktivnosti, najveći broj ispitanika je kazao kako su srednje zadovoljni, njih 45 posto. Odmah poslije njih, najviše je bilo onih koji su u velikoj mjeri zadovoljni. Najmanje je bilo onih koji skoro nikako nisu zadovoljni kada je u pitanju sigurnost na sportsko-rekreativnim aktivnostima. Uzimajući u obzir da većina sportsko-rekreativnih aktivnosti ima obezbijedeno osiguranje, revizore za kvalitete terena, kao i permanentni monitoring stanja igrača i sportskih terena, jako mala je vjerovatnoća da će doći do pojave određenih

problema među igračima ili većih povreda.

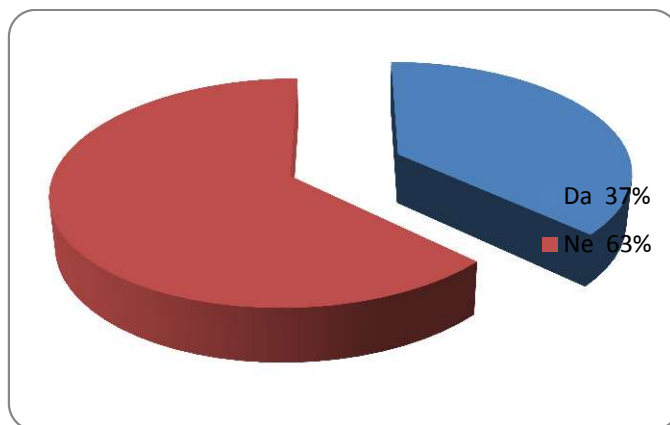
Grafikon br. 5: Identifikacija ispitanika u odnosu na stepen sigurnosti na sportsko- rekreativnih aktivnosti

Kada je u pitanju nadležnost nad dječjim i sportskim igralištima u općini Novo Sarajevo najveći broj naših ispitanika nije upoznat s tim podatkom, čak njih 84 posto. Samo 16 posto stanovnika se izjasnilo da im je poznata činjenica ko ima nadležnost nad dječjim i sportskim igralištima. Kantonalna uredba koja će tretirati ko će upravljati dječjim igralištima i malim sportskim terenima, upućena je Skupštini KS. Tek nakon njenog eventualnog usvajanja, građani će biti informisani ko će biti odgovoran za sigurnost na sportskim terenima.

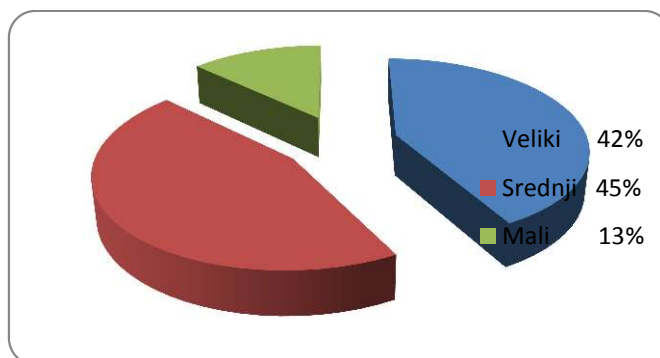
Grafikon br.6: Identifikacija ispitanika u odnosu na stepen sigurnosti na sportsko- rekreativnim aktivnostima

Kada je u pitanju zadovoljstvo aktivnostima lokalne zajednice u kreiranju sigurnih prostora za igru djece i mladih, daleko najvećih broj naših ispitanika odgovorio je negativno, njih 63 posto. Samo 37 posto ispitanika zadovoljna je aktivnostima. Činjenice govore da je veoma mali broj građana uključen u sportsko-rekreativne aktivnosti. Pored sportske dvorane na Grbavici u općini Novo Sarajevo i općina Stari Grad ušla je u projekt gradnje stadiona i višenamjenskih dvorana čime će u mnogome doći do popularizacije sporta ali i stvaranja sigurnih prostora za igru djece i mladih.

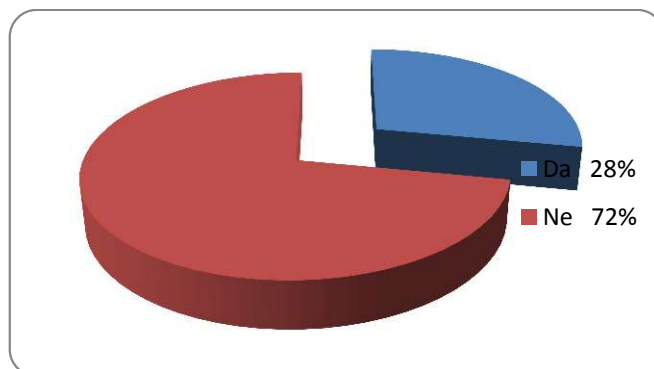
Grafikon br. 7: Identifikacija ispitanika u odnosu na zadovoljstvo aktivnostima lokalne

Najveći broj naših ispitanika dao je srednju ocjenu kada je u pitanju doprinos organiziranja sportsko-rekreativnih aktivnosti u zdravom razvoju djece i mladih i obezbjeđivanju njihove sigurnosti, njih 45 posto. Približno isti broj ispitanika je kazao da je doprinos veliki, njih 42 posto, dok je samo 13 posto ispitanika se izjasnilo i kazalo kako je doprinos mali. Kako bi se dobio adekvatan rezultat u ovoj oblasti, mlade je potrebno usmjeravati na obuku i aktivno bavljenjem sportom.

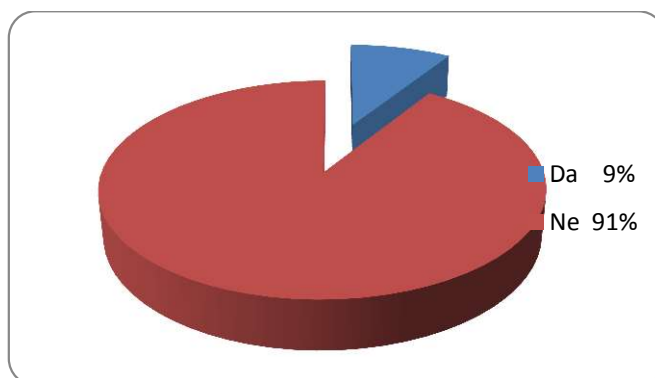
Grafikon br. 8: Identifikacija ispitanika u odnosu na doprinos organiziranja sportsko-rekreativnih aktivnosti u zdravom razvoju djece i mladih i obezbjeđivanju sigurnosti

Jako je mali broj sportskih manifestacija finansiranih od strane općine Novo Sarajevo, čak i onih tradicionalnih. To su primijetili i naši ispitanici. Čak 72 posto njih je kazalo kako nisu zadovoljni ulaganjem lokalne zajednice u sportske programe za osnovce i srednjoškolce, dok je samo 28 posto kazalo kako su zadovoljni. I pored niza inicijativa, konkretnih ulaganja općine Novo Sarajevo kada su u pitanju sportski programi za osnovne i srednjoškolce nije bilo što su primijetili i naši ispitanici.

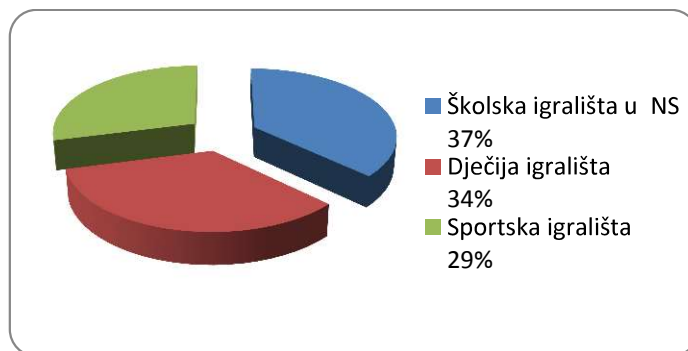
Grafikon br. 9: Identifikacija ispitanika u odnosu na zadovoljstvo ulaganjem lokalne zajednice u sportske programe za osnovce i srednjoškolce

Porazna je činjenica koja govori o tome da građani novosarajevske općine ne poznaju koje su to „bezbjedne zone za igru“. Čak 91 posto ispitanika je kazalo kako ne poznaje „sigurne zone“ što dovoljno govori o njihovoj vidljivosti. Neophodno je da postoji više sigurnih prostora za djecu i mlade počevši od vrtića pa do visokoobrazovnih ustanova i sportskih terena. Samo devet posto naših ispitanika je kazalo kako im je poznato koji su to „bezbjedne zone za igru“. Donošenje Uredaba koje će jasno definirati ko će upravljati i održavati dječija igrališta i male sportske terene na lokalnom nivou, u mnogome će podići svijest građana o važnosti kreiranja „bezbjednih zona za igru“ djece i mladih.

Grafikon br. 10: Identifikacija ispitanika u odnosu na poznavanje „bezbjednih zona za igru“ u općini NS

Školska igrališta i dvorišta mjesta su gdje mladi provode najviše vremena družeći se igrajući. Najveći broj naših ispitanika kazao je kako su najbezbjednije zone za igru djece i mladih školska igrališta, njih 37 posto. Nakon njih, najviše je bilo onih koji su kazali kako su to dječja igrališta, njih 34 posto, dok je najmanje bilo onih koji su se izjasnili za sportska igrališta. Obezbjedenje radara i zaštitara koji bi obezbjeđivali dječja i sportska igrališta, bilo bi jedno od rješenja za ovu oblast. Lokalne vlasti moraju učiniti zelene površine, parkovi i sportska igrališta uvijek budu u skladu sa međunarodnim propisima te uložiti dodatna sredstva u njihovo održavanje.

Grafikon br. 11: Identifikacija ispitanika u odnosu na naziv „bezbjednih zona za igru“ u

općini NS

ZAKLJUČAK

U dvadesetprvom stoljeću potreba za kreiranjem sigurnih protora za igru djece i mladih postala je i više nego potrebna. Lokalne vlasti su ulagale mnogo napora kako bi najmlađi dobili ono što je neophodno za zdrav razvoj i sretan život, a što je u prvom redu pažnja, sloboda i sigurnost. Između ostalog, mladi sve više svog slobodnog vremena provode na vanjskim sportskim igralištima i javnim gradskim površinama koja su sve više opasna, jer okupljaju maloljetne delikvente, te se time ukazala potreba za uvođenjem posebnih regulativa. Uzimajući u obzir da mladi većinu svog slobodnog vremena provode na javnim gradskim površinama, došlo je do pojave i raznih delikventnih radnji: devastiranje mobilijara na dječjim i sportskim igralištima. Veliko broj povreda kao i smrti nekoliko dječaka u bosanskohercegovačkim gradovima, navelo nas je na tvrdnju kako je sigurnost na dječjim i sportskim igralištima u veliko ugrožena, te da lokalna zajednica mora poduzeti mnogo više napora kako bi se ova situacija riješila u najboljem redu. Djeca i mladi u velikom broju slučajeva su uskraćeni u bavljanju sportsko-rekreacionim aktivnostima, jer nakon odlaska na sportska igrališta i uviđanja u kakvom su stanju, odnosno neispravne sprave, golovi i koševi, isti se nemaju kome obratiti za pomoć, za određeni sigurni prostor na kome bi se mogla bezbrižno igrati, odnosno baviti sportom. Tvrdnje koje smo iznijeli u našoj generalnoj hipotezi, gdje smo kazali, kako lokalne zajednice imaju veliku ulogu u kreiranju sigurnih prostora za igru djece i mladih, te da opremanje i upravljanje dječjim i sportskim igralištima, organiziranje sportsko rekreativnih aktivnosti u lokalnim zajednicama, doprinosi zdravijem razvoju djece i mladih i obezbjeđuje njihovu sigurnost, nakon provedenog istraživanja je dokazana. Najveći broj naših ispitanika u empirijskom dijelu istraživanja kazao je kako lokalna zajednica ima mehanizme (ali i novčana sredstva u budžetu) da angažira komunalna preduzeća „Rad“ i „Park“ koji bi ažurnije radili u poboljšanju trenutne situacije koja se tiče kreiranja sigurnih prostora za igru djece i mladih, pod kojim podrazumijevamo dječja i sportska igrališta, zelene površine, javne gradske površine, parkove, izletišta te mnoge druge prostore. Istraživanje koje smo obavili pokazalo je kako lokalne zajednice imaju veliku ulogu kada je u pitanju kreiranje sigurnih prostora za mlade, iako ne postoji jedinstven zakon o komunalnim djelatnostima, pa time ne postoji ni jedinstveno stvaranje sigurnih prostora za igru djece i mladih na javnim površinama u državi Bosni i Hercegovini. Za sportska igrališta i zabavišta, kao sigurni prostor za igru djece i mladih, kantonalnim zakonima u FBiH, utvrđena je nadležnost kantona, odnosno jedinica lokalne uprave i samouprave u Bosni i Hercegovini. Kada je u pitanju Federacija Bosne i Hercegovine, ova djelatnost je u nadležnosti kantona, odnosno grada i općine. Iako se sportska igrališta i zabavišta ne spominju u kantonalnim zakonima o komunalnim djelatnostima, ipak svi oni reguliraju održavanje javnih površina, u što spadaju i površine za rekreaciju i fizičku kulturu na otvorenim prostorima.

Komunalni kantonalni propisi na različite načine reguliraju komunalne djelatnosti zajedničke komunalne potrošnje, što je u ovom radu i predmet obrade. Naime, komunalna djelatnost zajedničke komunalne potrošnje podrazumijeva komunalni proizvod i usluge koje nije moguće izmjeriti i naplatiti od svakog korisnika usluge. Zbog svega navedenog, a polazeći od činjenice da je pitanje komunalne djelatnosti održavanja javnih površina, što znači i površina za rekreaciju i fizičku kulturu na otvorenim prostorima, različito regulirano od kantona do kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, čini se potpuno opravdanim prioritarno donošenje zakonskog propisa na nivou Federacije BiH, s sve u cilju jedinstvene faktičke i pravne sigurnosti djece i mladih. Oni bi ove usluge trebali da koriste na jednak i unificiran način u bilo kojoj političko-teritorijalnoj jedinici Federacije BiH.

LITERATURA

1. Akcioni plan za djecu Bosne i Hercegovine (2011-2014), Sarajevo, 2011.
2. Andriješević, Mirna, (2000), Slobodno vrijeme i igra – zbornik radova, Zagreb.
3. Bačanac Lj., Radovanović I., Vaspitanje kroz sport Beograd, 2005
4. Balgač, I. (2012). Obranjivi prostor – Teorija napuštena s razlogom?. Policija i sigurnost, 22(1).
5. Berc G. i Buljevac M., (2007), Slobodno vrijeme i mladi – preventivni aspekti, Zagreb.
6. Buljan-Flander, G., Kocijan-Hercigoja D., (2003), Zlostavljanje i zanemarivanje djece, Zagreb.
7. Demografska analiza Kantona Sarajevo po općinama u periodu 2003-2012. godina; Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo; novembar 2012. Godine.
8. Dervišbegović, M., (2003), Socijalni rad, teorija i praksa, Sarajevo.
9. Domović, Ž., (2001), Rječnik stranih riječi, Beograd,
10. Đulima, Enver (2013), Studij interkulturalnog razumijevanja i ljudskih prava, Sarajevo.
11. Elmedin, Muratbegović (2013), Smjernice za postupanje u slučaju nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini, Sarajevo.
12. Evropska Konvencija o pravima djeteta, novembar 1989, Generalna skupština UN-a
13. Gabelica – Šupljika M., (1993) Sport i rekreacija u slobodno vrijeme djece – za sve ili samo za odabrane?, Obrazovanje i rad, vol.12 (23), br.3-4, 93-96
14. Greenough, Black, Wallace, (1987) Publikacija Predškoolstvo.
15. Grupa autora: „Roditelj, dijete, škola“, sarajevo, 2014.
16. Hadžikadunić, A., Turković. M, Tabaković S. (2013), „Teorija sporta sa osnovama tjelesnih aktivnosti specijalne namjene“, Sarajevo.
17. Iva Balgač, (2012), Prevencija kriminaliteta kroz uređenje okoliša i urbani dizajn- smjernice CPTED-a, stručni članak,
18. Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Specijalni izvještaj Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine“ Djeca i slobodno vrijeme”, 2013.
19. Izet, Nizam, (2014), Državna funkcija sigurnosti, Sarajevo.
20. Izvještaj nevladinih organizacija i djece o stanju prava djeteta u BiH, za period 2009 - 2011. godina
21. Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH, BILTEN Unicef-a, izvor: http://www.unicef.org/bih/ba/protection_inclusion_12941.html
22. Kvalitet predškolskog odgoja i obrazovanja u Bosni i Hercegovini, (2011) Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH, Sarajevo

23. Puljić S., (2010), Uloga obitelji u provođenju slobodnog vremena djece, Zbornik radova, Velika Gorica,
24. Publikacija Gradimo zajednice po mjeri djeteta, (2014) Udruženje „Naša djeca“ Sarajevo i Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i Grad Sarajevo
25. Reić – Kukoč B. i Pezo A, (2010), Uloga lokalne zajednice u ostvarivanju prava djece na kvalitetno slobodno vrijeme, Zbornik priopćenja s tribina pravobraniteljice za djecu, Zagreb.
26. Strategija razvoja Općine Centar, 2009.
27. Strategija razvoja Općine Stari Grad, april 2002.
28. Strategija za mlade, općina Stari Grad, februar 2012.
29. Strategija razvoja Općine Novo Sarajevo, juli 2014.
30. Unicef, Sport, rekreacija i igra, 2004.
31. Udruženje naša djeca Sarajevo (2011), Gradimo zajednice po mjeri djeteta, Sarajevo.
32. Reić – Kukoč B. i Pezo A, (2010) Uloga lokalne zajednice u ostvarivanju prava djece na kvalitetno slobodno vrijeme, Zbornik priopćenja s tribina pravobraniteljice za djecu, Zagreb
33. Rizvanović-Smajlović, Ajla (2014), Uvod u genetiku ponašanja, Sarajevo.
34. Rosenberg M.,: Nenasilna komunikacija, str.62 - 63. 2000.
35. Rosić, V.: (2005), Slobodno vrijeme - slobodne aktivnosti, Rijeka.
36. Mlinarević, V., Brust, M.,: (2009), „Kvaliteta provedbe školskih iznannastavnih aktivnosti“, Učiteljski fakultet, Osijek.
37. Mendel, Toby (2013), Sloboda izražavanja, Sarajevo.